

LYRICLIT	Journal of Studies in Lyrical Language and Literature, 15 (55), 2025 Publisher: Islamic Azad University – Najafabad Branch https://sanad.iau.ir/journal/lyriclit ISSN: 2717-0896 Doi: 10.71594/lyriclit.2025.1213506	
----------	--	---

Research Article

Received: 29 July 2025

Revised: 25 August 2025

Accepted: 13 September 2025

Online Publication: 22 June 2025

A Psychoanalytic Analysis of the Main Character in the Novel We Get Used to It, Focusing on Jung's Theory of the Feminine Archetype and the Enneagram Perspective

Edris Ghoytasiy¹, Barat Mohammadi², Forugh Jalili¹

1. Department of Persian Language and Literature, Urmia Branch, Islamic Azad University, Urmia, Iran.

2. Department of Persian Language and Literature, Urmia Branch, Islamic Azad University, Urmia, Iran.

(Corresponding Author)

E-Mail: barat.mohammadi@iau.ac.ir

Abstract

Personality psychology theories provide readers with a new perspective on literary works. Theories such as Jung's feminine archetypes offer insight into the unconscious mind of female writers, enabling readers to gain a deeper understanding of their thoughts and perspectives. Another significant personality psychology framework is the Enneagram, which, like Jung's archetype theory, familiarizes readers with the emotions, inner world, and psychological states of authors. It also helps uncover the factors influencing the creation of literary works and the development of characters. This research, conducted through a descriptive–analytical approach and grounded in library-based study, undertakes a critical examination of the protagonist in Zoya Pirzad's *We Get Used to It* within the theoretical framework of Jung's feminine archetypes and the Enneagram typology. The principal aim of this scholarly inquiry is to elucidate the characterological dimensions of the protagonist and to evaluate the extent to which her traits and behavioral patterns correspond with these two conceptual models. The results show that the protagonist embodies the traits of the Artemis archetype and corresponds to Enneagram Type Eight, with her behavior aligning closely with both theories. Furthermore, these two psychological theories share common characteristics, both of which are observable in the protagonist's behavior throughout the novel.

Keywords: Jung Psychology, feminine archetypes, Artemis, Enneagram, *We Get Used to It*, Zoya Pirzad.

Citation: Ghoytasiy, E.; Mohammadi, B.; Jalili, F. (2025). A Psychoanalytic Analysis of the Main Character in the Novel *We Get Used to It*, Focusing on Jung's Theory of the Feminine Archetype and the Enneagram Perspective. *Journal of Studies in Lyrical Language and Literature*, 15 (55), 44-57. Doi: 10.71594/lyriclit.2025.1213506

Copyrights:

Copyright for this article is retained by the author (s), with publication rights granted to *Journal of Studies in Lyrical Language and Literature*. This is an open – access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>), which permits unrestricted use, distribution and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۵/۷

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۶/۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۶/۲۲

تاریخ انتشار برخط: ۱۴۰۴/۴/۱

تحلیل روان‌شناختی کارکتر اصلی رمان عادت می‌کنیم با تمرکز بر نظریه آرکی‌تایپ زنانه یونگ و دیدگاه انیاگرام

ادریس قویطاسی^۱، برات محمدی^۲، فروغ جلیلی^۱

۱. گروه زبان و ادبیات فارسی، واحد ارومیه، دانشگاه آزاد اسلامی، ارومیه، ایران.

۲. گروه زبان و ادبیات فارسی، واحد ارومیه، دانشگاه آزاد اسلامی، ارومیه، ایران. (نویسنده مسئول)

barat.mohammadi@iau.ac.ir

چکیده

نظریه‌های روان‌شناسی شخصیت، خواننده را متوجه بُعد جدیدی از آثار نویسندگان و شخصیت‌های داستانی می‌کند؛ نظریه‌هایی مانند آرکی‌تایپ زنانه یونگ، سبب می‌شود تا خواننده به ناخودآگاه ذهنی نویسندگان پی ببرد و نیز درک بهتر و عمیق‌تری از اندیشه‌ها و ذهنیات آنان داشته باشد. بر اساس نظریه یونگ، پانزده نوع آرکی‌تایپ وجود دارد که هفت نوع آن زنانه هستند که خصوصیات، توانمندی‌ها، استعدادها، علاقه‌مندی‌ها و سبک زندگی مختص به خود را دارند. از دیگر نظریه‌های روان‌شناسی شخصیت، دیدگاه انیاگرام است. این دیدگاه نیز دارای نُه تیپ شخصیتی است که هر کدام دارای ویژگی‌های رفتاری مختص به خود هستند. از این‌رو، با تحلیل اثر ادبی بر مبنای این دو دیدگاه، خواننده با احوال درونی نویسنده آشنا می‌شود و نیز عواملی را که منجر به خلق اثر و شکل‌گیری شخصیت‌ها شده است، کشف و شناسایی می‌کند. این پژوهش با بهره‌گیری از روش توصیفی-تحلیلی انجام شده و به بررسی شخصیت قهرمان داستان «عادت می‌کنیم» اثر زویا پیرزاد بر اساس نظریه آرکی‌تایپ زنانه یونگ و دیدگاه انیاگرام پرداخته است. هدف اصلی این جستار، واکاوی شخصیت قهرمان داستان و میزان انطباق‌پذیری او با این دو دیدگاه است. یافته‌ها و نتایج به‌دست آمده، بیانگر آن است که قهرمان داستان، دارای ویژگی‌های رفتاری آرکی‌تایپ زنانه از نوع آرتمیس است و نیز خصوصیات تیپ هشتم انیاگرام را از خود به نمایش می‌گذارد؛ همچنین این دو نظریه روان‌شناسی، دارای ویژگی‌های رفتاری مشترک هستند که با یکدیگر همخوانی دارند و هر دو به طور یکسان در رفتار قهرمان داستان، قابل مشاهده هستند.

کلیدواژه‌ها: روان‌شناسی یونگ، آرکی‌تایپ زنانه، انیاگرام، آرتمیس، عادت می‌کنیم، زویا پیرزاد.

نحوه ارجاع به مقاله:

قویطاسی، ادریس؛ محمدی، برات؛ جلیلی، فروغ (۱۴۰۴). تحلیل روان‌شناختی کارکتر اصلی رمان عادت می‌کنیم با تمرکز بر نظریه آرکی‌تایپ زنانه یونگ و دیدگاه انیاگرام. فصلنامه مطالعات زبان و ادبیات غنایی، ۱۵ (۵۵)، ۴۴-۵۷. Doi: 10.71594/lyriclit.2025.1213506

Copyrights:

Copyright for this article is retained by the author (s), with publication rights granted to Journal of Studies in Lyrical Language and Literature. This is an open – access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>), which permits unrestricted use, distribution and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

۱. مقدمه

روان‌شناسان بر این باورند که هر متن ادبی از ضمیر ناخودآگاه نویسنده سرچشمه می‌گیرد و بیان‌کننده افکار و ذهنیات وی است؛ بنابراین با تحلیل آثار نویسندگان بر مبنای نظریه‌های شخصیت‌شناسی، می‌توان به ناخودآگاه ذهنی آنان پی برد و نیز هدف و انگیزه آنان از خلق اثر ادبی و شخصیت‌های داستانی را کشف و شناسایی کرد. یکی از نظریه‌های روان‌شناسی شخصیت، نظریه آرکی‌تایپ یونگ است که به تحلیل تجربه‌های باستانی که در ناخودآگاه جمعی حضور دارند، می‌پردازد. از نظر یونگ، ذهن هر فرد، انباری از تجربه‌ها، تصاویر و خاطراتی است که از دوران باستان به او منتقل شده‌اند و بر رفتارهای او تأثیر می‌گذارند. یونگ بر این باور است که هر فردی با این سرمایه که چکیده و عصاره تجارب نسل‌های گذشته است، متولد می‌شود و تحت تأثیر این تجارب و معلومات، رفتار می‌کند.

شخصیت‌شناسی بر اساس نظریه انیاگرام نیز سفری از خویش به خویش است؛ یعنی شناختن الگوهایی که هر شخص به شکلی ناخودآگاه با آن‌ها زندگی می‌کند و مدام به بازسازی و تکرار آن‌ها مشغول می‌شود. این دیدگاه، روش تفکر، احساس و رفتار هر فرد را بر اساس ترس‌ها و تمایلاتی که دارند، توصیف می‌کند. با استفاده از این روش شخصیت‌شناسی، می‌توان با افکار، ذهنیات و انگیزه‌های نویسندگان آشنا شد و نیز می‌توان چرایی شیوه‌های رفتاری افراد، اهداف و مسیر تکامل را شناسایی کرد. بنابراین هر دو دیدگاه، الگوهای ازپیش‌تعریف‌شده‌ای هستند که ممکن است بر رفتار فرد تأثیر داشته باشند و شخص مطابق آن‌ها رفتار کند.

هدف اصلی این تحقیق، تحلیل روان‌کاوانه و شخصیت‌شناسی قهرمان اصلی داستان «عادت می‌کنیم» اثر زویا پیرزاد با تکیه بر دو دیدگاه آرکی‌تایپ زنانه یونگ و انیاگرام است و بر آن است تا به این پرسش‌ها پاسخ دهد:

۱. شخصیت قهرمان اصلی داستان با کدام یک از آرکی‌تایپ‌های زنانه یونگ و تیپ‌های شخصیتی نه‌گانه انیاگرام، هم‌خوانی دارد؟ ۲. آیا این دو نظریه به طور یکسان در رفتار قهرمان داستان، قابل مشاهده هستند؟

۲. پیشینه پژوهش

عظیمی و صادقی (۱۴۰۰)، پژوهشی با عنوان «بررسی مؤلفه‌های اصلی مشترک ترسیم‌شده از شخصیت زنان سنتی و مدرن در آثار زویا پیرزاد و فرخنده آقایی» انجام داده‌اند. این پژوهش به این نتیجه رسیده است که ویژگی‌هایی مانند خانه‌داری، ایستادگی در برابر نظام مردسالار و پیروی از آداب و سنن مرسوم جامعه در هر دو اثر نویسنده بازتاب داشته است؛ همچنین در مقابل آن به چهره زنان مدرن اشاره شده است و مقابله با مردسالاری، بی‌توجهی به رسوم و سنن و اموری مانند اثبات هویت زنانه و اشتغال آن‌ها نیز ترسیم شده است.

طاهری و لطفیان امیردهی (۱۳۹۵)، پژوهشی با عنوان «تحلیل جلوه‌های بروز خودآگاهی زنانه در شخصیت محوری رمان عادت می‌کنیم» انجام داده‌اند. طبق یافته‌های این پژوهش، پیرزاد با تحلیل سه مفهوم خودتأمل‌گری، خودبهبودی و خودشکوفایی در متن رمان و جنبه‌های مختلف داستانی آن، ضمن نمایش بروز جلوه‌های خودآگاهی زنانه در شخصیت‌پردازی داستان، تأثیر شناخت صحیح از خود در ساخت هویت مطلوب زنان را در عصر جدید نشان داده است و همین‌طور بر کسب استقلال زنانه و فاصله گرفتن از هنجارهای ناکارآمد سنتی، صحنه گذاشته است.

از این‌رو، پژوهش حاضر بر آن است تا با ارائه تحلیل جدید از منظر روان‌شناسی و شخصیت‌شناسی، خواننده را متوجه بعد جدیدی از اثر ادبی کند و نیز منجر به شناخت بهتر نویسنده شود.

۳. روش پژوهش

پژوهش حاضر با بهره‌گیری از روش توصیفی - تحلیلی و روش گردآوری اطلاعات کتابخانه‌ای انجام شده است. در این مطالعه با استفاده از دو نظریه آرکی تایپ زنانه یونگ و دیدگاه انیاگرام، به تحلیل روانکاوانه شخصیت قهرمان داستان «عادت می‌کنیم» پرداخته شده است؛ ابتدا شخصیت قهرمان در طی داستان بررسی و مطالعه شده، سپس با دو نظریه شخصیت‌شناسی تطبیق داده شده است و مشخص کرده است که قهرمان داستان با کدام یک از تیپ‌های این دو نظریه هم‌خوانی دارد.

۴. بحث و بررسی

۴-۱. مفهوم آرکی تایپ یونگ و دیدگاه انیاگرام

بر اساس نظریه آرکی تایپ (Archetypes) یونگ (Carl Gustav Jun) رفتار و اندیشه‌های ما، بازتابی از تجربه‌های ناخودآگاه هستند که شخصیت و رفتار ما را تحت تأثیر قرار می‌دهند. یونگ بر این باور است که هر فردی با این سرمایه، که چکیده و عصاره تجارب نسل‌های گذشته است، متولد می‌شود و تحت تأثیر این تجارب و معلومات رفتار می‌کند. «ناخودآگاه جمعی، تجربه‌های انسان هستند که در ذهن او انبار شده‌اند و یا به هر فرد انتقال داده شده‌اند و رفتار و روان او را تحت تأثیر می‌گذارند» (شولتز، ۱۳۸۹: ۱۳۴). «کهن‌الگوها، اشکال و تصاویری برخاسته از ذات جمعی هستند که عملاً در تمام جهان، اجزای تشکیل‌دهنده اسطوره‌ها هستند و در عین حال نتایج فردی و طبیعی برخاسته از ناخودآگاهند» (مظفری و کاکهرش، ۱۳۹۲: ۱۲۶).

بر اساس نظریه یونگ، پانزده نوع آرکی تایپ وجود دارد؛ هریک از این آرکی تایپ‌ها، ویژگی‌های رفتاری، توانمندی‌ها، استعدادها، علاقه‌مندی‌ها و سبک زندگی مختص به خود را دارند. «هفت آرکی تایپ زنانه (آتنا، آرتمیس، دیمیترا، هرا، پرسفون، آفرودیت و هستیا) و هشت آرکی تایپ مردانه (آرس، آپولو، زئوس، هادس، دیونوسوس، پوزیدون، هرمس و هفاسیتوس) هستند» (فتاحی، ۱۳۹۸: ۳۷). در جدول زیر خصوصیات رفتاری آرکی تایپ‌های زنانه یونگ بیان شده است.

جدول (۱): آرکی تایپ‌های زنانه یونگ (منبع: یافته‌های پژوهش).

ش.	آرکی تایپ‌های زنانه	نمای کلی و خصوصیات
۱	دیمیترا	نماد مادر بودن، برکت و باروری، روزی‌دهندگی، فداکار و اهل گذشت، مهربان و صمیمی، عاشق بچه‌ها، بذل و بخشش.
۲	آتنا	نماد عقل و خرد، منطق و تدبیر، تمدن و پیشرفت، تحصیل‌کرده، مدیر و مدبر، محافظه‌کار، هدفمند و کمال‌گرا، دارای انگیزه موفقیت.
۳	آرتمیس	نماد شکار، رقابت‌طلب، مستقل، جسور، هدف‌گرا، مبارز، لجباز، پرتلاش، پرانرژی و شکست‌ناپذیر، فریادرس.
۴	آفرودیت	نماد عشق و زیبایی، خلاق، هنرمند، برون‌گرا، شاد و سرزنده، توجه زیاد به ظاهر، توجه زیاد به خود.
۵	هرا	نماد ازدواج، مردشناس، کینه‌توز، حسود و رقابت‌طلب، عاشق تجملات، علاقه‌مند به خرید، فرزنددار.
۶	هستیا	نماد معابد، معنویت و نیایش، کدبانو، صبور و شکیبا، مهربان و گرمابخش، ساده‌زیست، درون‌گرا، باایمان و معتقد.
۷	پرسفون	نماد بهار و دختر بودن، انعطاف‌پذیر، شاد، ساده، عدم کنترل احساسات، بدون سیاست زنانه، تقلیدکننده، بی‌هدف و سرگردان، دمدمی مزاج، وابسته به مادر.

انیاگرام (Enneagram) نیز یک نظریه شخصیت‌شناسی است شامل نه گونه یا نه الگو که به معرفی نه تیپ شخصیتی می‌پردازد. «انیاگرام یک سیستم شخصیت‌شناسی است که تلفیقی از خود باستانی و روان‌شناسی مدرن روز است که به ما نشان می‌دهد که انواعی از نه نوع مختلف از مردم در دنیا وجود دارند» (واعظی، ۱۳۹۸: ۲۶). «واژه انیاگرام از ترکیب دو واژه انیا (Ennea) به معنی عدد ۹ و گرام (Gram) به معنی شکل هندسی تشکیل شده است. هر تیپ شخصیتی به صورتی کاملاً شفاف در مسیر رشد زندگی خویش، عادات متمایزی از نحوه تفکر، احساس و رفتار خویش را بر اساس ترس‌ها و تمایلاتی که دارند، توصیف می‌کند» (پیری، ۱۳۹۸: ۱۵). برای هر کدام از تیپ‌های انیاگرام، عنوان مشخصی تعریف شده است که بیانگر نوع رفتاری است که افراد متعلق به آن‌ها از خود به نمایش می‌گذارند. این تیپ‌ها به ترتیب جدول زیر هستند:

جدول (۲): تیپ‌های شخصیتی انیاگرام، (آریانی، ۱۴۰۰: ۴۵-۱۴۶).

ش.	تیپ‌ها	ویژگی و خصوصیات تیپ‌ها
۱	کمال‌گرا	منظم، هدفمند، صریح، ارزش‌مدار، کوشا و کاری، نگاه صفر و صدی، منتقد، سخت‌کنترل‌کننده
۲	یاری‌رسان	مهربان، بخشنده، مردم‌دار، مددکار، رابطه‌مدار، دگرخواه، صمیمی، مثبت‌اندیش، دوستدار عشق، بزم‌آرا، صمیمی.
۳	موفقیت‌طلب	فعال، پرنرژی، با اعتماد به نفس، موفق، کاردان، مدیر، پیش‌برنده، برتری‌جو، مسلط به خود.
۴	فردگرا	رمانتیک، هنرمند زیباشناس، خلاق، منحصر به فرد، اهل معنا، عارف‌مسلک، اصالت‌گرا، اجتناب از روزمرگی، دلسوز به رنج دیگران.
۵	پژوهشگر	ناظر، تحلیلگر، عینیت‌گرا، پژوهشگر عمیق، متفکر، یادگیرنده، فلسفه‌گرا، منطقی، مستقل، گذران زندگی با حداقل.
۶	وفادار	منصف، راستگو، قابل اعتماد، وفادار، عدالت‌خواه، متعهد و مسئول، تحلیلگر، باسیاست، بازرس.
۷	مشتاق	مثبت‌اندیش، امیدوار و بانگیزه، برون‌گرا و شاد، پرشور و ذوق، خلاق در موضوعات ذهنی، برخوردار از تنوع در کار و یادگیری.
۸	رهبر	رهبر، پرنرژی، قوی، صریح و محکم، بااراده، قاطع و مطمئن، برانگیزاننده دیگران، کنترل‌کننده، مستقل و متکی به خود.
۹	صلح‌طلب	صلح‌جو، راحت و خونسرد، صبور و آرام، مثبت‌اندیش، بی‌آزار، خاکی و کم‌توقع، میل به هماهنگی و یگانگی.

شکل (۱): تیپ‌های انیاگرام.

شکل (۲): آرکی تایپ‌های یونگ.

۴-۲. درباره داستان عادت می‌کنیم

رمان «عادت می‌کنیم» نوشته زویا پیرزاد است که داستان زندگی سه زن از سه نسل مختلف «مادر بزرگ، مادر و دختر» را روایت می‌کند. شخصیت اصلی داستان «آرزو»، زن میان‌سالی است که بین خواسته‌های مادر و توقعات دخترش در جدال است و در ظاهر زنی محکم است، اما در باطن پاسخگوی توقعات خانواده است.

این رمان با به تصویر کشیدن دنیای زنان، فراتر از نقش‌های سنتی و کلیشه‌ای می‌پردازد و نشان می‌دهد که زنان این داستان در تلاش برای رهایی از کلیشه‌های جنسیتی هستند. همچنین مردان داستان یا بی‌مسئولیت‌اند یا نقش آرامش‌بخش دارند. این داستان، نگاهی نو به زندگی زنان ایرانی در سه نسل مختلف دارد و دغدغه‌های آن‌ها را در مواجهه با تغییرات اجتماعی و خانوادگی به تصویر می‌کشد.

قهرمان داستان «آرزو»، بنا بر رسوم خانوادگی با پسرخاله‌اش حمید در بیست سالگی، ازدواج کرده است. ثمره ازدواج آن‌ها، دختری به اسم آیه است. ازدواج آرزو و حمید بر اساس عشق نیست و در زندگی‌شان تفاهم چندانی با هم ندارد؛ بنابراین رابطه آن‌ها به جدایی ختم می‌شود. آرزو قبلاً کارمند یک شرکت بوده، ولی بعد از درگذشت پدرش، آن را رها کرده، در بنگاه پدر شروع به کار می‌کند. او بعد از وارد شدن به بنگاه، می‌فهمد پدرش بدهکار بوده و اقساطش عقب مانده است، بنابراین بسیار تلاش می‌کند تا بدهی‌ها و اقساط پدرش را بپردازد. او در محیط خانوادگی، تحت امر فرمایش‌های مادر و خواسته‌های دخترش است. شوهر سابقش حمید، در فرانسه زندگی می‌کند و قصد دارد دخترشان «آیه» را نیز به آنجا ببرد، اما آرزو راضی به این امر نیست.

شخصیت بعدی داستان، شخصی به اسم سهراب زرجو است. زرجو از مشتری‌های بنگاه آرزو است و از طریق بنگاه با آرزو آشنا می‌شود. بعد از مدتی سهراب زرجو به آرزو علاقه‌مند می‌شود و بعد از پیشنهاد ازدواج، آرزو قصد دارد به خانواده نیز اطلاع دهد، اما نگران واکنش اطرافیان است. آن‌ها با هم علائق مشترک و تفاهم زیادی دارند. آرزو قضیه ازدواج را به دوستش شیرین، مادرش ماه‌منیر و دخترش آیه می‌گوید، اما همگی مخالف این تصمیم آرزو هستند. در نهایت آرزو مقاومت می‌کند، مسیر خودش را ادامه می‌دهد و روی خواسته‌اش پافشاری می‌کند.

۳-۴. تحلیل تیپ شخصیت قهرمان داستان

شخصیت آرتیمیس (Artemis) از آرکی‌تایپ‌های زنانه یونگ با تیپ شخصیت هشتم انیاگرام، دارای خصوصیات و ویژگی‌های رفتاری مشترک است و هر دو به طور مشترک در رفتار قهرمان داستان، قابل مشاهده هستند. از ویژگی‌های مشترک آرکی‌تایپ آرتیمیس و تیپ هشتم انیاگرام، می‌توان به این موارد اشاره کرد:

افراد این دو دیدگاه، مستقل، جسور، هدفمند و بااراده هستند که در سخت‌ترین شرایط برای رسیدن به اهدافشان تلاش می‌کنند. هیجان‌طلب و برون‌گرا هستند، لحن تندی دارند و از دیگران انتقاد می‌کنند؛ رفتار تهدیدآمیز و تهاجمی دارند؛ شجاع هستند و برای اهداف خود مبارز و پرتلاش هستند. از نظر مالی مستقل و تا حد امکان به یاری دیگران می‌شتابند؛ مدیرانی قوی و سخت‌گیر هستند و توان «نه» گفتن را دارند. از نظر آن‌ها، همه باید منظم و دقیق باشند. برای رسیدن به اهدافشان خستگی ناپذیرند و روی خواسته‌های خود پافشاری می‌کنند. به مدیریت علاقه دارند و دوست دارند که محیط و اطرافیان خود را کنترل کنند، بنابراین بیشتر وارد شغل‌های مدیریتی می‌شوند.

«زنان آرتیمیس، زنانی جسور، هدفگرا و مستقلی هستند که با تمام توان برای رسیدن به اهدافشان مبارزه می‌کنند. آن‌ها در امور ورزشی، تجارت و مدیریتی، افراد بسیار موفقی هستند. آن‌ها به کسی وابسته نیستند و با پشتکار برای رسیدن به اهداف خود تلاش می‌کنند. دوست دارند آزاد و مستقل باشند و هیچ‌کس در هیچ موردی جلوی آزادی عمل‌شان را نگیرد. سماجت زیادی برای رسیدن به هدف دارند و در سخت‌ترین شرایط نیز دست از تلاش برای رسیدن به هدف برنمی‌دارند. در راه رسیدن به هدف، انعطاف‌ناپذیر هستند و اگر چیزی مانع آن‌ها شود، روی خواسته خود پافشاری می‌کنند. آن‌ها انتقادکننده هستند و لحن تندی دارند» (فتاحی، ۱۳۹۸: ۹۸-۹۵).

«بی‌نیازی، استقلال مالی، داشتن منابع کافی، علایق مهم تیپ هشتم انیاگرام است. آن‌ها انکارکننده نیازهای عاطفی خودشان هستند. بر زیست محیط‌شان مسلط می‌شوند. همچنین می‌خواهند دیگران احساس کنند که پشت سرشان هستند و از تلاش‌های آنان حمایت می‌کنند. لاف‌زن و خودستا، مغرور، پر قدرت، محکم و رئیسی هستند که کلامش قانون است. می‌خواهند اراده و نظرشان را بر همه چیز تحمیل کنند. عمیقاً مبارز و جنگجو می‌شوند و با تهدید و ارباب، راه خودشان را باز می‌کنند. آن‌ها روبروشونده، پرخاشگر و ستیزه‌جو هستند. با تهدید و انتقام دیگران را وادار به تبعیت می‌کنند تا تعادل و امنیت دیگران را بازستانند؛ با برخوردها و رفتارهای ناعادلانه، دیگران را ترسانده و می‌رنجانند» (ایخازو، ۱۳۸۹: ۱۶۹-۱۶۸).

بنابراین با توجه به اشتراکات این دو نظریه از لحاظ خصوصیات رفتاری و انطباق آن با شخصیت قهرمان داستان «عادت می‌کنیم»، این مطالعه به تحلیل و تفسیر شخصیت قهرمان بر اساس این دو نظریه پرداخته است و مشخص کرده است که خصوصیات این دو نظریه، چقدر با تیپ قهرمان داستان هم‌خوانی دارد.

۳-۴-۱. دقیق و هدفمند

زنان آرتیمیس و تیپ هشتم انیاگرام، قوی، هدفمند و اغلب درگیر کار و مسائل اقتصادی هستند. آن‌ها در محیط کار، جدی، دقیق و سخت‌گیر رفتار می‌کنند. توانایی زیادی در مدیریت کارها دارند و به راحتی «نه» می‌گویند، همچنین آدم‌های موفقی در زمینه تجارت و مدیریت هستند و بیشتر اهل معامله و داد و ستد هستند. آن‌ها توانایی زیادی در متقاعد کردن دیگران دارند. «کهن نمونه آرتیمیس از چنان قدرت درونی برخوردار است که می‌تواند بر امور دلخواه خویش، عمیقاً تمرکز کند. هدف‌گرایی و پایداری بر موانع موجود و گریزپایی، از جمله ویژگی‌هایی است که به موفقیت او می‌انجامد. این کهن‌نمونه، اصابت تیر به هدف تعیین شده را ممکن می‌سازد» (بولن، ۱۳۷۳: ۷۰). «زنان آرتیمیس، مدیریت زمان قوی دارند و برای آینده‌شان برنامه‌ریزی می‌کنند. در محیط کار به بهترین نحو کار کرده و وقت خود را تلف نمی‌کنند. کار کردن اولویت اول زندگی زنان آرتیمیس

است. خود را مساوی با مردان می‌دانند. توان (نه) گفتن و توان دفاع از حق خود در این افراد بالاست. این افراد، مستعد ابتلا به طرح‌واره‌های محرومیت هیجانی و معیارهای سخت‌گیرانه هستند» (فتاحی، ۱۳۹۸: ۹۹).

«تیپ هشتمی‌های انیاگرام، به قدری شجاع و بانگیزه هستند که می‌توانند به شکل نسبتاً سریعی وضعیت مالی خود را به طرز قابل توجهی بهبود دهند. آن‌ها تا وقتی که چیزی را به دست آورند، به دنبال آن می‌روند و این موضوع موجب می‌شود به مذاکره‌کنندگان و بازرگانان مؤثری تبدیل شوند. آن‌ها از قدرت تحمل فشار برخوردار بوده و قادرند به دیگران (نه) بگویند؛ همچنین زمانی که منافعتشان ایجاب کند، قادر به مصالحه کردن هستند» (ریسو و هادسون، ۱۴۰۰: ۲۶۹-۲۷۰).

آرزو، مدیر بنگاه املاک و مسکن است، در معامله‌های بسیار با اعتماد به نفس و جسور است و با شجاعتی که دارد، بسیار راحت بنگاهش را می‌چرخاند. او شخصی خودساخته است، در مسیر زندگی‌اش بسیار باارزاده و هدفمند قدم برمی‌دارد. در محیط کار، سخت‌گیر و دقیق است و توان و قابلیت بالایی در چرخاندن بنگاه دارد.

«آرزو توی گوشه‌ی گفت: چطور خبر ندارند کجاست؟ آخرهای این برج قرار محضر داریم. چند لحظه گوش داد و زیرچشمی به تقویم روی میز نگاه کرد. خوب شد گفتی و گرنه نمی‌دانستم، هنوز وقت داریم. خیلی خُب، به منشی‌اش بگو از سفر برگشت پیغام بدهد که صارم تلفن کرد» (پیرزاد، ۱۴۰۱: ۵۵-۵۴).

«آرزو گفت: گیریم طرف آمد مبیعه‌نامه امضا کرد و ملک هم تصرف شد و خریدار رفت نشست، فردا پس فردا اگر خانمی که طبق این سند، صاحب سه دانگ از ملک است، آمد گفت غلط کردید خریدید. یا به این مثلاً شوهرش گفت غلط کردی از طرف من مبیعه‌نامه امضا کردی و فروختی، چه می‌کنی؟ پوشه را بست داد دست امینی. بگو باید و کالتنامه رسمی شوهر از زن را ببینم. توی و کالتنامه هم باید حق فروش و حق اخذ ثمن و حق اسقاط‌خیرات قید شده باشد. فتوکی شناسنامه‌های هر دو را هم بگیر ببر محضر. با مرادی چک کن ممنوع‌المعامله نباشند» (همان: ۱۹۴).

طبق نظریه آرتیمس و تیپ هشت انیاگرام، قهرمان داستان، هدفمند، جسور و دقیق است و توانایی بالایی در انجام کار و امور اقتصادی دارد. او در محیط کاری خود، بسیار جدی، پرنرژی، اهل مصالحه و حسابرس خوبی است و توانایی بالایی در مدیریت بنگاه دارد.

۴-۳-۲. پرخاشگری

از دیگر ویژگی‌های مشترک آرتیمس‌ها و تیپ هشتمی‌ها، پرخاشگری آن‌هاست. آن‌ها از کارمندانشان انتظار دارند که بسیار منظم و دقیق رفتار کنند. سهل‌انگاری نزد آنان قابل قبول نیست. لحن تنیدی دارند و با این رفتار موجب رنجش اطرافیان‌شان می‌شوند. سخت‌گیر هستند و در محیط کار، آمرانه رفتار می‌کنند. «زن آرتیمس بسیار جاه‌طلب هستند و اگر در محیط کاری قرار بگیرند، به پیشرفت در کار فکر می‌کنند. مشکل اصلی آرتیمس‌ها در محیط کار، لحن تند هنگام تذکر دادن یا انتقاد کردن است. خیلی کارمندان‌شان را تشویق و تحسین نمی‌کند و فکر می‌کند همه باید دقیق، منظم و وظیفه‌شناس باشند» (فتاحی، ۱۳۹۸: ۱۰۲-۱۰۱). «زن آرتیمس نماد ویرانگری است و از مردی یا مردانی به خشم می‌آید که او را حقیر بشمارند و به ارزش‌هایش در مقام یک زن بی‌احترامی کنند» (بولن، ۱۳۷۳: ۹۳).

«افراد تیپ هشتم نسبت به تیپ‌های شخصیتی دیگر، از انرژی درونی فراوانی برخوردار هستند. در روابط کاری، افرادی فرمان‌دهنده و آمرانه هستند. آن‌ها از نظر اطرافیان‌شان، افرادی خشن، سنگدل و جنگ‌طلب هستند. آن‌ها کشمکش و دعوا بر سر کنترل شرایط را دوست دارند. از نظر آن‌ها، جروبحث و نزاع بر سر کنترل شرایط، رابطه را پرنرژی و زنده نگه می‌دارد» (پالمر، ۱۴۰۱: ۲۴۹).

آرزو بر اطرافیان خود مسلط است تا در کارها نظم و انسجام مد نظر وجود داشته باشد. او اغلب پرخاشگرانه رفتار می‌کند؛ لحنش، آمرانه، قهری و تند است. برای مثال، با یکی از کارمندان که دچار خطا شده‌است، با لحن تند و زننده برخورد می‌کند و قدرت و سلطه‌گری خود را به او نشان می‌دهد. او دوست ندارد دیگران وی را حقیر بشمارند و یا بر او مسلط باشند، به‌همین دلیل با قدرت و سلطه‌گری رفتار می‌کند.

«آرزو برای سومین بار گفت: چرا؟ محسن سر زیر انداخت. آرزو دوباره به محسن نگاه کرد. سر بالا بگیر، توی چشم‌هام نگاه کن و بگو چرا؟ پول برای چی لازم داشتی؟ محسن پلک زد و دو قطره اشک افتاد روی گونه‌ها. اشتباه کردم خانم صارم، ببخشید. آرزو گفت: تا دلپش را نفهمم ببخشید و اشتباه کردم به دردم نمی‌خورد. آرزو چند لحظه زل زد به محسن. یک‌هو داد زد گمشو بیرون. نه فقط احمقی که دروغگو هم هستی. بیرون!» (پیرزاد، ۱۴۰۱: ۲۱۷-۲۱۵).

کنترل محیط و نظم و انضباط در انجام امور از خواسته‌های قهرمان داستان است. به‌همین خاطر، اغلب پرخاشگرانه و قهری رفتار می‌کند. این ویژگی و رفتار، نشان‌دهنده وجود آرکی‌تایپ آرتیمیس و تیپ هشتم در رفتار قهرمان داستان است و مانند این دو تیپ میل زیادی به کنترل اوضاع و تسلط بر محیط دارد.

۳-۳-۴. چالش عاطفی

یکی از چالش‌های زنان آرتیمیس و تیپ هشتمی‌های انیاگرام این است که آن‌قدر روی کار و اهداف، تمرکز می‌کنند که از لحاظ عاطفی با اطرافیانشان فاصله می‌گیرند. دل‌مشغولی‌ها و تمرکز روی روزمره‌های زندگی، موجب بی‌توجهی و غفلت آنان نسبت به نزدیکانشان می‌شود؛ حتی رفتار تند و زننده نیز، سبب آزرده‌گی خاطر و ایجاد شکاف عاطفی با اطرافیانشان می‌شود. «علايق آرتيميس گاهي به قدری شخصی، وقت‌گیر و به دور از مسیر معمولی زندگی است که باعث فقدان روابط و موفقیت دنیوی می‌شود» (بولن، ۱۳۷۳: ۸۱). «آرتیمیس، آن‌قدر به موفقیت‌ها و اهداف خود وصل می‌شود که نیازهای احساسی‌اش را رها می‌کند. گاهی اوقات ممکن است ابراز احساساتشان به فرزند نیز کاهش یابد. لحن تند و انتقادی آرتیمیس باعث می‌شود که دیگران در روابط عاطفی و اجتماعی از او دوری کنند» (فتاحی، ۱۳۹۶: ۱۰۳-۱۰۲).

«تیپ هشتم، آدم‌های زحمت‌کشی هستند، اما این زحمت به قیمت از دست دادن روابط عاطفی‌اش با دیگران برایش تمام می‌شود. اطرافیان آن‌ها ممکن است به شدت از این رفتار ناراضی باشند. آن‌ها می‌گویند من که نمی‌فهمم خانواده‌ام از چه ناراضی‌اند؟ من برای امرار معاش، جان می‌کنم، پس شکایتشان بابت چیست؟» (آریانی، ۱۴۰۰: ۱۳۶). «تیپ هشت برای رفاه خانواده، بسیار سعی و کوشا هستند و چون فاصله‌های عاطفی ایجاد می‌کنند، در بیشتر مواقع افراد خانواده، عشق و علاقه واقعی آن‌ها را نمی‌بینند» (دقیقیان، ۱۳۸۸: ۲۳۳).

قهرمان داستان، از لحاظ رابطه عاطفی با خانواده‌اش، دچار مشکل شده‌است. پر مشغله بودن و رفتارهای تند و زننده، باعث شده است که روابط عاطفی با خانواده‌اش را از دست بدهد. این را می‌توان از گلابه‌های دخترش فهمید که در وبلاگش نوشته است و بیانگر چالش و فاصله عمیق عاطفی بین مادر و دختر است:

«آرزو اول گیج شد، بعد سردش شد، بعد عرق کرد و اولین نوشته را خواند. سلام اسم من یلداست. ولی از همین الان بگم این اسم راست راستکی من نیست. چون این مامان من، به همه کار من کار داره و مدام آمار می‌گیره. می‌ترسم بفهمه این وبلاگ منه و سر بزنه بخونه و گیر سه پیچ بده. من می‌خوام اینجا از چیزهایی حرف بزنم که هر وقت یک ذره‌اش رو به مامانم می‌گم، دعوا من می‌شه و وقتی هم نمی‌گم، تلنبار می‌شه تو دلم و قاط می‌زنم، مثل طلاق مامان بابام و این که من می‌خوام برم پاریس پیش بابام و مامانم نمی‌ذاره. و خلاصه می‌خوام با شماها درد دل کنم. آرزو سر گرفت توی دو دست و

با خودش گفت: یعنی این‌ها را از ته دل نوشته؟ یعنی من این قدر عوضی‌ام که به جای حرف زدن با من دلش خواسته با یک عده غریبه ... بغض کرد» (پیرزاد، ۱۴۰۱: ۲۵۵).

مسئولیت‌های زیاد، رفتارهای تند و پرخاشگرانه و عدم توجه، باعث شده است که قهرمان داستان از لحاظ عاطفی با دخترش فاصله بگیرد که در نهایت موجب نارضایتی و گلایمندی وی بشود. این رفتار او با زنان آرتمیس و تیپ هشت، وجه مشترکی دارد و مانند این دو دیدگاه، دچار شکاف عاطفی و بی‌توجهی نسبت به نزدیکانش شده است.

۴-۳-۴. یاری‌دهنده

زنان آرتمیس و تیپ هشت افراد حامی، یاری‌دهنده و کمک‌کننده در جامعه هستند. اگرچه ظاهراً آدم‌هایی خونسرد به نظر می‌رسند، اما از قلبی بخشنده برخوردار هستند و تا حد امکان دیگران را یاری می‌دهند. اگر بفهمند اطرافیانشان به کمک نیاز دارند، دریغ نمی‌ورزند تا حد امکان به اطرافیانشان کمک می‌کنند. «آرتمیس، اسطوره حمایت از زنان و کودکان نیازمند بوده است و به کسانی که از او کمک بخواهند، بی‌دریغ یاری می‌رساند» (فتاحی، ۱۳۹۸: ۹۹). «آرتمیس در پیگیری اهداف و اصول اخلاقی خود، بسیار جدی است. ممکن است به دفاع و حمایت از ضعیف‌ترها برآید» (بولن، ۱۳۷۳: ۷۸).

«تیپ هشتمی‌های سالم در اوج شکوفایی خود، افراد بسیار دلسوز و مهربانی هستند. آن‌ها با حفظ تمام انرژی و نشاط فوق‌العاده خود و بدون در پیش گرفتن رویکردی منفعلانه و بی‌حاصل، حقیقتاً فداکار می‌شوند و این به معنی در نظر نگرفتن هیچ‌گونه سود و منفعت شخصی در اقدامات خود هستند» (ریسو و هادسون، ۱۴۰۰: ۲۶۲). «تیپ هشتمی‌های سالم، ذاتاً رهبرانی هستند که الهام‌بخش دیگران می‌شوند. آن‌ها از زیردستان حمایت می‌کنند» (پیری، ۱۳۸۸: ۳۶).

آرزو مانند زنان آرتمیس و اشخاص تیپ هشت انیاگرام در حین جدیت و سرسختی، از قلب بخشنده‌ای برخوردار است. او هنگامی که متوجه می‌شود برادر یکی از کارمندانش دچار اعتیاد شده و مادرشان نیز بیمار است، در فکر پیدا کردن راه چاره‌ای برای حل مشکلشان است و همواره پیگیر اوضاع و احوال آنان است.

«آرزو گوشی را برداشت و گفت: صبح شما هم بخیر آقای زرجو، الان نه حالم خوشست و نه احوالم قشنگ. چرا؟ چون دارم فکر می‌کنم برای مادری که یک بچه‌اش شهید شده و یکی اعدام و یکی معتاد، از دست من چه کاری ساخته‌ست؟ از کارمندم حرف می‌زنم، دختر جوانی که ... توی گوشی گفت: بله. می‌دانم، ولی خرجش ... بعد مدت زیادی نیست معتاد شده و امیدوارم و لطف می‌کنید ...» (پیرزاد، ۱۴۰۱: ۱۲۳-۱۲۲).

«آرزو گفت: سهراب زرجو، یکی از دوست‌هایش مدیر بیمارستان ترک اعتیاد است، شاید برادر ته‌مینه را مجانی توی بیمارستان بخوابانیم یا کاری برای سردردهای مادرش بکنیم یا شاید هر دو» (همان، ۱۲۶).

افراد متعلق به هر دو دیدگاه، حامی اطرافیانشان هستند؛ از قلبی بخشنده برخوردار هستند و در حکم نجات‌دهنده و یاری‌دهنده ظاهر می‌شوند. این ویژگی و مشخصه در رفتار قهرمان نیز قابل مشاهده است و رفتار حامیانه و یاری‌دهنده او بیانگر این است که تیپ شخصیتی او با این دو نظریه روان‌شناسی، تطبیق‌پذیر است.

۴-۳-۵. ظاهر فیزیکی

از خصوصیات ظاهری زنان دارای آرکی‌تایپ آرتمیس و تیپ هشتم انیاگرام، این است که آن‌ها به ظاهر خود چندان اهمیت نمی‌دهند؛ ساده می‌پوشند و اهل زیورآلات نیستند. توجه به ظاهر و آراسته کردن، برای آنان در اولویت نیست. «تیپ لباس پوشیدن آرتمیس حالت اسپرت دارد، معمولاً از زیورآلات استفاده نمی‌کند و توجه به ظرافت‌های زنانه در آن‌ها پایین است» (فتاحی، ۱۳۹۶: ۱۰۱).

«تیپ هشت انیاگرام در اکثر مواقع، به داشتن ظاهر خوب اهمیت چندانی نمی‌دهند. آن‌ها افرادی هستند با مشخصه‌های فیزیکی زمخت و معمولاً بزرگ و همچنین طبیعت آرام و ساده، دارای زندگی منطقی و غیرگستاخ می‌باشند» (صنعتگر، ۱۳۹۳: ۱۷۲). آراسته کردن برای قهرمان اهمیت چندانی ندارد، بسیار ساده در جمع حاضر می‌شود و توجه به ظاهر فیزیکی برای او در اولویت نیست. به گونه‌ای که حتی نزدیکان وی به خاطر نداشتن آرایش و پوشیدن لباس چروک، وی را سرزنش می‌کنند و مورد تمسخر قرار می‌دهند.

«ماه‌نیر دست کشید به گونه‌آیه، چیزی نشده عزیز دل، به مادرت گفتم با این ریخت و قیافه بی‌آرایش و با روسری چروک مشکلی نرو رستوران، بد گفتم؟ آیه سر چرخاند، مادرش را برانداز کرد که داشت شماره می‌گرفت، خندید عمراً یکی از روسری‌های ابریشمی شما را سرش می‌کنیم. روسری ماه‌نیر به سر و سایه چشم آیه پشت پلک» (پیرزاد، ۱۴۰۱: ۱۲۹-۱۲۸). «آرزو پیاده شد یک دستش کیف مستطیل سیاهی بود که دو سگکش به زور بسته شده بود، دست دیگر، سر رسید جلد چرمی و تلفن همراه. قد متوسط داشت و پالتو خاکستری راسته پوشیده بود» (همان: ۳). بنابراین از رفتار قهرمان این نتیجه حاصل می‌شود که مانند زنان آرتمیس و تیپ هشت انیاگرام از لحاظ ظاهری چندان جلب توجه نمی‌کند. پوشیدن لباس و آراسته کردن برای او اهمیت چندانی ندارد؛ به همین خاطر برخلاف تیپ‌های دیگر، بدون آراستگی و با پوشش ساده در اجتماع حاضر می‌شود و میل چندانی به زیورآلات نیز ندارد.

۴-۳-۶. شغل و حرفه

اغلب آرتمیس‌ها و تیپ هشتمی‌ها به مشاغل مدیریتی علاقمند هستند. آن‌ها دوست دارند مدیر باشند یا جایی را مدیریت کنند؛ علاوه بر مدیریت، به تجارت و داد و ستد نیز علاقه دارند. آنان دوست دارند وارد مشاغل شوند که بر دیگران کنترل داشته باشند. «آرتمیس‌ها، برای مشاغل سیاسی، مدیریتی و ورزشی مناسب هستند. زنان تاجر، کارآفرین، مؤسسان مؤسسات یا بازرچه‌های خیریه، آرکی‌تایپ آرتمیس دارند. ممکن است وارد شغل‌هایی شوند که در جامعه به عنوان یک شغل مردانه شناخته می‌شود» (فتاحی، ۱۳۹۸: ۱۰۰). «زنان آرتمیس در مسیر حرفه‌ای که برایش ارزش درونی دارد، تلاش می‌کند. رقابت، او را برمی‌انگیزد و مخالفت، او را از کار برنمی‌دارد. اگر تجارت را در پیش گیرد، آن را وسیله‌ای برای انجام کار دلخواه خویش می‌یابد» (بولن، ۱۳۷۳: ۸۰-۸۱).

«تیپ هشت ممکن است یک سرهنگ، یک باغبان، یک تاجر کوچک، مادر یک خانواده و یا رهبر یک جامعه مذهبی باشد. هر چه که باشد، مهم این است که مدیر باشد و تأثیر منحصربه‌فرد خود را در محیط اطراف خود بگذارد» (صنعتگر، ۱۳۹۳: ۱۶۱). «تیپ هشتمی‌ها، وقتی که چیزی را به دست آورند، به دنبال آن می‌روند و این موضوع موجب شده به مذاکره‌کنندگان و بازرگانان مؤثری تبدیل شوند. آن‌ها همیشه آماده خرید، فروش، داد و ستد و معامله هستند. همچنین مصرف‌کنندگان حساب‌گری هستند و همیشه به دنبال فرصتی برای چانه‌زنی می‌گردند» (ریسو و هودسون، ۱۳۹۸: ۲۶۹). شغلی که آرزو انتخاب کرده است بیشتر مربوط به مردان است. او مدیر بنگاه املاک و مسکن است و به تجارت و خرید و فروش بسیار علاقمند است؛ به همین دلیل معامله‌گر خوب و حساب‌برس دقیقی است. او از آنجا که به مدیریت علاقمند است، در انجام معاملاتش بسیار دقیق و جدی است:

«آرزو سر رسید را ورق زد، نشانی ملک را پیدا کرد. رفت طرف زن و مرد جوانی که وسط بنگاه ایستاده بودند. آرزو دست دراز کرد طرف زن. همکارم گفت دنبال آپارتمان برای اجاره می‌گردید. اتفاقاً یکی سراغ دارم طرف‌های قیطره. بزرگ نیست. اجاره‌اش هم سنگین نیست» (پیرزاد، ۱۴۰۱: ۳۴۰-۳۳۹).

«آرزو چک حق‌العمل‌کار را از طرفین معامله گرفت و به بسازبفروش که پرسید از کلنگی کوچۀ رضاییه چه خبر، گفت نشد، تازه خیلی هم به درد شما نمی‌خورد، برش کم بود. بچه‌ها مورد خوبی پیدا کرده‌اند، طرف‌های فرمانیه. به امینی گفتم با شما تماس بگیرد. خودم هم پیگیرش هستم» (همان: ۸۵).

همان‌طور که انتخاب شغل زنان آرتمیس‌ها و افراد تیپ هشت انیاگرام مبتنی بر سلطه‌گری و اعمال قدرت است و هر دو تیپ به شغل‌هایی علاقمند هستند که بیشتر مدیریتی است، قهرمان داستان نیز مانند این دو دیدگاه، علاقمند به مدیریت، تجارت و معامله‌گری است یا مشاغلی که بتواند از طریق آن بر دیگران کنترل داشته باشد و اعمال قدرت کند.

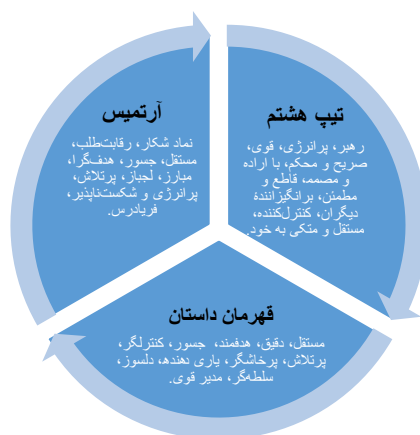
۵. نتیجه‌گیری

با بررسی و تحلیل شخصیت اصلی داستان «عادت می‌کنیم»، این نتیجه حاصل شد که قهرمان داستان از ویژگی‌های رفتاری آرکی‌تایپ زنانه آرتمیس و خصوصیات رفتاری تیپ هشتم انیاگرام برخوردار است. نظریه آرکی‌تایپ زنانه آرتمیس به لحاظ رفتاری، شباهت زیادی با افراد تیپ هشتم انیاگرام دارد؛ به همین خاطر، خصوصیات و ویژگی‌های هر دو نظریه به طور مشترک در رفتار قهرمان داستان، قابل مشاهده هستند.

نتایج بیانگر آن است که رفتارهای ناخواسته قهرمان داستان، ناشی از تجربه‌های باستانی است که در ناخودآگاه او حضور دارند و تأثیر عمیقی در شکل‌گیری شخصیت و رفتار او گذاشته‌اند. رفتار او نشان می‌دهد که تجربه‌ها، تصاویر و خاطرات دوران باستان، به او منتقل شده‌اند و او مانند بازیگری است که این تجارب و معلومات تکرارشونده را از خود به نمایش می‌گذارد. از میان هفت دسته از آرکی‌تایپ‌های زنانه یونگ، بیشتر ویژگی، نگرش و خصوصیات رفتاری زنان آرتمیس «نماد شکار» در رفتار قابل مشاهده است و مانند این آرکی‌تایپ، مستقل، جسور، هدف‌گرا، مبارز، لجباز، پرتلاش، پرنرزی، شکست‌ناپذیر و فریادرس رفتار می‌کند؛ بنابراین می‌توان گفت، آرکی‌تایپ غالب او از نوع آرتمیس است و نقش اساسی و عمیقی در شکل‌گیری شخصیت و رفتار او گذاشته است.

علاوه بر آرکی‌تایپ‌ها، تیپ‌های انیاگرام نیز نمایانگر ویژگی‌های شخصیتی و رفتاری خاصی هستند که بر رفتار فردی تأثیر می‌گذارند. شخصیت قهرمان داستان تحت تأثیر تیپ هشتم انیاگرام است، او مانند تیپ هشتم انیاگرام، الگوهایی در ذهن دارد که به صورت ناخودآگاه با آن‌ها زندگی می‌کند و مدام به بازسازی و تکرار آن‌ها مشغول است. نحوه تفکر، احساس و تمایلات او، بازتابی از ویژگی‌های رفتاری تیپ هشتم انیاگرام است که در وجود او نمایانگر هستند. قهرمان داستان از میان تیپ‌های نه‌گانه انیاگرام، ویژگی‌های رفتاری تیپ هشتم یعنی «مبارز» و «رهبر» را از خود بروز می‌دهد و مانند این تیپ، پرنرزی، قوی، صریح و محکم، بااراده و مصمم، قاطع و مطمئن، برانگیزاننده دیگران، کنترل‌گر، مستقل و متکی به خود است.

بنابراین طبق شواهد و یافته‌ها، قهرمان داستان با نظریه آرکی‌تایپ آرتمیس و تیپ هشت انیاگرام هم‌خوانی دارد و رفتارهای از خود بروز می‌دهد که نمودی از آرکی‌تایپ‌های باستانی یونگ هستند که در ناخودآگاه ذهنش انباشته شده‌اند و نیز طبق الگوهایی رفتار می‌کند که بیانگر وجود تیپ هشتم انیاگرام در شخصیتش است؛ بنابراین می‌توان گفت این دو تیپ به طور مشترک در شکل‌گیری شخصیت او مؤثر بوده و رفتار وی را تحت کنترل قرار داده‌اند.

شکل (۳): ویژگی‌های رفتاری مشترک قهرمان داستان با آرکی‌تایپ آرتمیس و تیپ هشتم انیاگرام. (منبع: یافته‌های پژوهش).

منابع

۱. آریانی، مژگان (۱۴۰۰). شناخت تیپ شخصیتی و مردم‌شناختی در یک نگاه. کرج: پارسیان البرز.
۲. ایخازو، اسکار (۱۳۸۹). نه‌گانه شخصیت. ترجمه مجید آصفی. تهران: فرهنگ نور.
۳. بولن، شینودا (۱۳۷۳). نمادهای اسطوره‌ای و روانشناسی زنان. تهران: روشنگران.
۴. پیرزاد، زویا (۱۴۰۱). عادت می‌کنیم. تهران: مرکز.
۵. پالمر، هلن (۱۴۰۰). انیاگرام: تیپ‌های شخصیتی و روابط آن‌ها در زندگی. ترجمه غلامحسین علی‌مازندرانی. تهران: آریان.
۶. پالمر، هلن (۱۴۰۱). انیاگرام در کار و زندگی. ترجمه احسان الوندی. تهران: رسا.
۷. پیری، فرهاد (۱۳۹۸). روابط عاطفی بین تیپ‌های شخصیتی بر اساس قوی‌ترین مدل شخصیت‌شناسی انیاگرام. تهران: سخنوران.
۸. دقیقیان، پروین (۱۳۸۸). روان‌شناسی تیپ‌های شخصیتی نه‌گانه. تهران: آشیانه کتاب.
۹. ریسو، دان‌ریچارد؛ هودسن، راس (۱۳۹۸). انیاگرام دریچه‌ای به فراسوی شخصیت. ترجمه وجیه‌الله گلنواز و مسعود حسین‌چاری. تهران: ارجمند.
۱۰. ریسو، دان‌ریچارد؛ هادسون، راس (۱۴۰۰). تیپ‌های شخصیتی. ترجمه محمد ابراهیم گوهریان و شهاب شالچیان. تهران: بازرگانی.
۱۱. شولتز، دوان (۱۳۸۹). نظریه‌های شخصیت. ترجمه یوسف کریمی و همکاران. تهران: ارسباران.
۱۲. صنعتگر، نوذر (۱۳۹۳). انیاگرام فارسی. تهران: رادیان.
۱۳. فتاحی، زهرا (۱۳۹۸). شخصیت‌شناسی بر اساس آرکی‌تایپ‌ها. تهران: ذهن موفق.
۱۴. مظفری، سولماز؛ کاکهرش، فرهاد (۱۳۹۲). بررسی تکامل شخصیت در رمان شوهر آهو خانم با تکیه بر کهن‌الگوهای بیداری قهرمان درون. فصلنامه ادبیات داستانی. ۲ (۵)، ۱۴۵-۱۲۳.
۱۵. واعظی، جعفر (۱۳۹۷). سفری کوتاه همراه ۹ تیپ شخصیتی. تهران: بازاریابی.

References

1. Ariani, M. (2021). *Recognition of Personality Type and Anthropology at a Glance*. Karaj: Parsian Alborz. [In Persian]
2. Bolen, Sh. (1994). *Namadehaye Ostorecyi ve Ravaneshenasi Zanan*. Taharan: Roshangaran. [In Persian]
3. Daghighian, P. (2009). *Psychology of Nine Personality Types*. Tehran: Ashiyane-Ketab. [In Persian]
4. Fattahi, Z. (2019). *Personality Analysis Based on Archetypes*. Tehran: Successful Mind. [In Persian]
5. Ichazo, O. (2010). *Nine Types of Personality*. Tehran: Farhang Noor. [In Persian]
6. Mozaffari, S. & Kakeresh, F. (2013). A study of character development in the novel Husband of the Deer Lady, based on the archetypes of the awakening of the inner hero. *Fiction Literature Quarterly*. 2 (5), 123-145. [In Persian]

7. Palmer, H. (1400). *The Enneagram: Personality Types and Their Relationships in Life*. Gholamhossein Ali Mazandzani (Trans.). Tehran: Arayan. [In Persian]
8. Palmer, H. (2022). *Anagram in Work and Life*. Tehran: Resa. [In Persian]
9. Piri, F. (2019). *Emotional Relationships Between Personality Types Based on the Strongest Enneagram Personality Model*. Tehran: Sokhanvaran. [In Persian]
10. Pirzad, Z. (2022). *Adat Mi Konim*. Tehran: Markaz. [In Persian]
11. Riso, D. & Hudson, R. (2021). *Personality Types*. Tehran: Bazargani. [In Persian]
12. Riso, D. H. R. (2019). *Enneagram Is A Window Beyond Personality*. Tehran: Arjomand. [In Persian]
13. San'atgar, N. (2014). *Persian Enneagram*. Tehran: Radian. [In Persian]
14. Schultz, D. (2010). *Theories of Personality*. Tehran: Arasbaran. [In Persian]
15. Vahezi, J. (2017). *A Short Journey With 9 Personality Types*. Tehran: Bazaryabi. [In Persian]

